

Eesti Vabariigi valitsusele
(esitatud välisministeeriumis toimuval ACTA ümarlinal)

6. veebruar 2012
MTÜ Piraadipartei
Kivi 21-35 Tartu 51009
piraadipartei@gmail.com

Ettepanek seoses võltsimisvastase kaubandusleppega (ACTA)

Oma seisukoha arutluse all oleva võltsimisvastase kaubanduslepp (ACTA) kohta oleme kujundanud lähtudes oma nägemusest intellektuaalomandi tuleviku kohta digitaalse kultuuri ajastul ning rahvusvahelist piraadiliikumist esindavate Euroopa piraadiparteide arusaamadest.

Oleme seisukohal, et intellektuaalomandi kaitse nimel ei tohi tuua ohvriks üksikisikute õigusi õiguspäraselt avaldatud teoste kasutamiseks, sh avalikkusele suunamiseks teatud sotsiaalselt aktsepteeritavatel mitteäriilistel eesmärkidel. Kuigi Eesti Vabariigis kehtiv autoriõiguse seadus lubab teoste vaba kasutust teatud spetsiifilistel juhtudel ja puudub kohtupraktika inimeselt-inimesele failijagamistarkvara teel avaldatud teoste või nende osade avalikkusele suunamise osas, siiski toimub meie arvates selline moraalselt õigustatud jagamine märkimisväärses hirmuõhkkonnas. Arvestades, et Eesti noortest vanuses 15-30 tegeleb digitaalse piraatlusega eri viimase aja uuringute andmetel 76,6 kuni 91%, ei pea me õigeks meie nende inimeste õiguslikku hukkamõistu in corpore, mis meie arvates nn piraatluse probleemi lahendamise asemel ainult süvendab lõhet digitaalse põlvkonna väärtuste ja kehtiva autoriõiguse seaduse sünnitanud põlvkonna kultuuri vahel. Oleme veendunud, et digitaalse kultuuri jaoks ei oma moraalselt kehtivust autorikaitse meetmed, mis on loodud pidades silmas tingimusi, kus teoste avaldamine, sh reprodutseerimine ja levitamine on ressursimahukas ning kus on majanduslikult põhjendatud tarvidus kaitsta autori õigust oma teose avaldamise kontrollile. Väidame koos paljude autorite ja autoriõiguse ning digitaalse meedia ekspertidega, et tänapäeva digitaalse kultuuri tingimustes on suur osa siiani kehtivaid autorikaitse põhimõtteid

moraalselt vananenuna takistuseks autorite loomele ning kultuuri arengule ja tuleks ümber vaadata.

Lisaks hulga meie arvates olulistele probleemidele ACTA-ga, mida on toonud välja eri kodanikeühendused (nt MTÜ Eesti Interneti Kogukond, FFII, EFF) peame seda lepingut kahjulikuks eelkõige järgnevatel põhjustel:

1. ACTA koostamisel on osalenud mõjutajatena huvigrupid, kellele on majanduslikult kasulik mittedigitaalsete teoste autorikaitse printsiipide jätkuv ülekandmine digitaalse kultuuri konteksti, ning lepingu koostamisest on ebademokraatlikul viisil eemale hoitud huvigruppe, kes seisavad autoriõiguse kohandamise eest digikeskkonna jaoks. Seetõttu on leping tasakaalust väljas ega teeni ühiskonna kui terviku huve.
2. ACTA pakub välja hulga meetmeid ja praktikaid autoriõiguste valdajate õiguste kaitseks, kuid ei sisalda sarnasid meetmeid avaldatud teoste kasutajate õiguste kaitseks. Kuivõrd autoriõigusi valdavad suuretevõtted omavad juba niigi ebadoproportsionaalseid vahendeid teoste kasutajate õiguslikuks terroriseerimiseks ega häbene neid ka rakendada, siis vajab nõrgema osapoolena õiguslikku kaitset pigem teose kasutaja. Kuigi ACTA üks eesmärke on leevendada digitaalse piraatluse probleemi, siis ühe poole huvide esiletõstmine teise arvelt vähendab võimalust leida ühiskondlikku hüve silmas pidavat tasakaalustatud lahendust ning pigem toidab kui vähendab ebasoovitavaid digitaalse piraatluse vorme.

Lisame, et meie seisukohalt on autoriõiguste kaitse ja piraatluse probleem oma olemuselt moraalne probleem, mis on esiteks õiguslikus mõttes ülereguleeritud ja teiseks reguleeritud õiguslikult tasakaalustamatult. Suur osa ebasoovitavast piraatlusest on meie silmis reaktsioon autoriõigusi valdavate suuretevõtete moraalselt vastutustundetule ümberkäimisele autorite, nende teoste ja üldse kultuuriga, ning samast allikast pärineva digitaalset piraatlust demoniseeriva ühepoolse propaganda tulemus. Majanduslikust aspektist on piraatlus peamiselt teoste kättesaadavuse ja hinna probleem.

3. ACTA ohustab euroopalikke põhiõigusi ja tõkestab kehtivate õigusprintsiipide loomulikku arengut. Usume küll Eesti Vabariigi valitsuse ja ametiasutuste heasoovlikkusse ja oleme veendunud, et ACTA-t üritatakse meie õiguslikku konteksti üle tuua säilitades seni kehtinud õiguslikke printsiipe, kuid peame lepingut siiski ohuks pikemas perspektiivis, kus see:
 - a. Võib takistada areneva digitaalse kultuuri jaoks hädavajalike ACTA printsiipidega vastuolus olevate seaduste vastuvõtmist;

- b. Võib osutada kaalukeeleks mitmesuguste rahvusvaheliste kohtuprotsesside puhul ja riivates kodanike põhiõigusi ettenägematul viisil, kuna Viini konventsioon näeb ette lepingu tõlgendamise läbirääkimisdokumentide alusel, mis ACTA puhul on salastatud, kuid mille eri lekkinud versioonid on kurjakuulutavad;
- c. Võib ACTA punktide 23.4, 27.2 (koos allmärkusega 15) ja 27.3 kutsuda esile olukorra, kus võrguteenuste vahendajad peavad vastutama oma klientide poolt hoitud andmete õiguspärasuse eest on sunnitud selle tagamiseks käiku laskma inimeste privaatsust ohustavaid jälgimissüsteeme, mis võimaldavad kohtuvälist jälitustegevust ja on suureks turvariskiks.

Leiame, et hea tahte ülesnäitamiseks rahvusvahelise piraatluse vastase võitluse vallas on paremaid viise, kui kirjutada alla tagurlikele ja ohtlikele rahvusvahelistele lepingutele, mille mõjusid pole võimalik adekvaatselt ette ennustada.

Lähtuvalt oma seisukohtadest teeme ettepaneku, et Eesti ei tohiks ratifitseerida ega toetada ACTA-t ega muid lepinguid, mis püüavad 1) säilitada või põlistada ajale jalgu jäänud autoriõiguste kaitse printsiipe ning 2) piirata autoriõiguste kaitsmise nimel tänapäeval juba praktikasse juurdunud ja moraalselt õigustatud vabadusi Internetis ning väljaspool Internetti või 3) ütelda lahti euroopalikus õigusruumis traditsioonilistest põhiõigustest- ja vabadustest või 4) on loodud eirates kehtivaid demokraatliku arutelu häid praktikaid.

Lugupidamisega,
MTÜ Piraadipartei